

ข้อมูลพื้นฐานโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงผาผึ้ง-ศรีคีรีรักษ์ ตำบลเชียงทอง อำเภอวังเจ้า จังหวัดตาก

ประวัติความเป็นมา

ผู้ว่าราชการจังหวัดตาก ได้ทำหนังสือเลขที่ ตก ๐๐๑๗.๒/๔๓๓๖ ลงวันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๕๘ ถึงประธานมูลนิธิโครงการหลวงขอความอนุเคราะห์พิจารณาพื้นที่เพื่อดำเนินการแก้ไขปัญหาในพื้นที่บ้านผาผึ้ง หมู่ที่ ๖ และบ้านศรีคีรีรักษ์ หมู่ที่ ๑๑ ตำบลเชียงทอง อำเภอวังเจ้า จังหวัดตาก ซึ่งชุมชนตั้งอยู่บนพื้นที่สูง ราษฎรในพื้นที่เป็นชาวไทยภูเขาเผ่าม้ง ประกอบอาชีพการเกษตรเป็นหลัก โดยส่วนใหญ่ปลูกข้าวโพดซึ่งใช้พื้นที่มาก ซึ่งในปัจจุบันมีอัตราการเพิ่มประชากรสูงขึ้นทำให้เกิดปัญหาการบุกรุกพื้นที่ป่าต้นน้ำเพื่อขยายพื้นที่ทำกินให้เพียงพอต่อการดำรงชีพ และมีปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติด ปัญหาแรงงานต่างด้าว และปัญหาอาชญากรรมหน่วยงานของรัฐเข้าไปให้บริการได้ไม่ทั่วถึง การรับรู้ข่าวสารของราษฎรเป็นไปได้อย่าง

ต่อมาเมื่อวันที่ ๓ กันยายน ๒๕๕๘ คุณหญิงอารยา พิบูลนครินทร์ ราชเลขาฯ ในการในพระองค์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้ทำหนังสือเลขที่ รล ๐๐๑๐/๗๔๑๐ ถึงประธานมูลนิธิโครงการหลวง เรื่อง นายผั่ว แซ่หว่าง ซึ่งมีหนังสือกราบบังคมทูลขอพระราชทานความช่วยเหลือเรื่องอาชีพแก่ชาวไทยภูเขาในพื้นที่บ้านศรีคีรีรักษ์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีจึงมีพระราชประสงค์ที่จะให้พื้นที่บริเวณดังกล่าวได้เข้าร่วมโครงการในพระราชดำริเพื่อให้ราษฎรมีอาชีพและสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน ประธานมูลนิธิโครงการหลวงจึงได้มอบให้สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ดำเนินการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพที่เหมาะสมต่อสภาพพื้นที่เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของราษฎรให้ดีขึ้นมีรายได้พอเพียงต่อการดำรงชีพ และมีความมั่นคงทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และอาศัยร่วมกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้อย่างยั่งยืน

สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูงจึงได้ดำเนินการสำรวจข้อมูลรายครัวเรือน และจัดประชุมกลุ่มย่อยร่วมกับราษฎรบ้านผาผึ้งและบ้านศรีคีรีรักษ์เพื่อสำรวจข้อมูลและวิเคราะห์ศักยภาพพื้นที่และหาแนวทางการดำเนินงาน ภายใต้โครงการสำรวจและจัดทำระบบฐานข้อมูลชุมชนในการสนับสนุนการวางแผนพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง ปี พ.ศ.๒๕๕๘ จากนั้นสถาบันจึงได้เสนอข้อมูลพื้นฐาน สภาพปัญหา และแนวทางการพัฒนาพื้นที่บ้านผาผึ้ง หมู่ที่ ๖ และบ้านศรีคีรีรักษ์ หมู่ที่ ๑๑ ตำบลเชียงทอง อำเภอวังเจ้า จังหวัดตาก เพื่อให้คณะกรรมการสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) และคณะกรรมการอนุวิจัยและพัฒนา พิจารณาจัดตั้งโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงผาผึ้ง - ศรีคีรีรักษ์ ซึ่งคณะกรรมการสถาบันได้มีมติเห็นชอบรับพื้นที่ใหม่เพื่อจัดตั้งเป็นโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง ในปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐ เมื่อวันที่ ๒๖ กันยายน ๒๕๕๙ สถาบันจึงได้จัดทำแผนปฏิบัติการโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงผาผึ้ง - ศรีคีรีรักษ์ ตำบลเชียงทอง อำเภอวังเจ้า จังหวัดตาก ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐

ภาพโดยทั่วไป

บ้านผาผึ้งตั้งอยู่ในพื้นที่เชิงเขามีภูเขาล้อมรอบ อยู่ห่างจากอำเภอวังเจ้าประมาณ ๓๘ กิโลเมตร ก่อนจะมาตั้งถิ่นฐาน ณ หมู่บ้านปัจจุบัน ชาวบ้านผาผึ้งได้อพยพมาจากหมู่บ้านผาผึ้งเก่า ซึ่งพื้นที่ดังกล่าวคือบริเวณหลังหน้าผา ปัจจุบันกลายเป็นที่รกร้างว่างเปล่า ผู้ใหญ่บ้านคนแรก คือนายบ่าง (ไม่ทราบนามสกุล) ก่อตั้งมาแล้วประมาณ ๖๐ ปี ประชากรส่วนใหญ่ ร้อยละ ๙๕ เป็นชาวเขาเผ่าม้ง และใช้ภาษาม้งเป็นภาษาหลักในการติดต่อสื่อสารระหว่างหมู่บ้านทำให้เป็นอุปสรรคในการติดต่อกับบุคคลภายนอก ชาวบ้านผาผึ้งส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ ทำไร่ เช่น ข้าวโพด ฝรั่ง กล้วย และผู้ใหญ่บ้านคนปัจจุบัน คือนายเด่นชัย ทิศกุลสว่าง

บ้านศรีศิริรักษ์ เดิมชื่อ

บ้านปางสังกะสี เนื่องจากเดิมพื้นที่หมู่บ้านเดิมตั้งอยู่จำนวน ๔ - ๕ หลังเพื่อทำไร่ ต่อมาจำนวนเพิ่มขึ้นและมีการพัฒนานำสังกะสีมาหลังคาเพื่อความทนทานจึงเรียกหมู่บ้านนี้ว่าบ้านปางสังกะสี ตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๑ นายหวังเล่ง แสงสว่าง เป็นผู้นำหมู่บ้านอยู่ในความดูแลของ หมู่ที่ ๗ ตำบลนาโบสถ์ ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๒๙ นายหย่า แสงสว่าง ซึ่งเป็นน้องชายของนายหวังเล่ง แสงสว่าง ได้ขึ้นเป็นผู้นำแทน แต่อยู่ในความดูแลของหมู่ที่ ๘ บ้านหนองปลาไหล ตำบลเชียงทอง จนกระทั่งวันที่ ๙ สิงหาคม ๒๕๔๓ ทางราชการจึงได้แยกหมู่บ้านให้เป็นหมู่ที่ ๑๑ ของตำบลเชียงทอง และแต่งตั้งผู้ใหญ่บ้าน คือนายรุ่งโรจน์ แสงสว่าง และในวันที่ ๑๑ กันยายน ๒๕๔๕ ได้เปลี่ยนผู้ใหญ่บ้านคนใหม่คือนายผั่ว แซ่หว่าง จนถึงปัจจุบัน

ขนาดและที่ตั้ง

ขอบเขตของโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงผาผึ้ง - ศรีศิริรักษ์ พิจารณาโดยใช้ขอบเขตหมู่บ้านเป็นเกณฑ์ครอบคลุมพื้นที่ ๒ หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านผาผึ้ง หมู่ที่ ๖ และบ้านศรีศิริรักษ์ หมู่ ๑๑ ตำบลเชียงทอง อำเภอวังเจ้า จังหวัดตาก มีพื้นที่ ๑๙๗.๒๒ ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ ๑๒๓,๒๖๓.๕๓ ไร่ โดยมีอาณาเขตติดต่อกับพื้นที่ใกล้เคียงดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับบ้านวังเย็น หมู่ที่ ๘ และบ้านวังทอง หมู่ที่ ๔ ต.นาโบสถ์ อ.วังเจ้า จ.ตาก

ทิศใต้ ติดต่อกับเขาวัง

เจ้า บ้านลิ้นเคาะ ต.โกสัมพี อ.โกสัมพีนคร จ.กำแพงเพชร

ทิศตะวันออก ติดต่อกับบ้าน

ตะเคียนงาม ต.เชียงทอง อ.วังเจ้า จ.ตาก

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ ต.แม่

ท้อ อ.เมืองตาก และต.ศิริราช อ.พบพระ

ลักษณะภูมิประเทศ

บ้านผาผึ้ง ตั้งอยู่ที่พิกัด X ๕๐๖๘๒๒ Y ๑๘๓๑๑๓๖ ระดับความสูง ๕๑๐ เมตร จากระดับทะเลปานกลาง และบ้านศรีศรีรักษ์ ตั้งอยู่ที่พิกัด X ๕๑๓๕๗๙ Y ๑๘๒๙๔๖๗ ระดับความสูง ๙๙๘-๒,๖๐๙ เมตร จากระดับทะเลปานกลาง พื้นที่ร้อยละ ๖๗.๘๗ อยู่ในระดับความสูงตั้งแต่ ๕๐๐ - ๑,๐๐๐ เมตรจากระดับน้ำทะเล มีพื้นที่ ๘๓,๖๖๔.๔๒ ไร่ ซึ่งพื้นที่ส่วนใหญ่ปลูกข้าวโพด และมีระดับความลาดชันของพื้นที่ส่วนใหญ่เกินร้อยละ ๓๕ เปอร์เซ็นต์ มีพื้นที่ ๕๗,๓๐๖.๗๔ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๔๖.๙๔ ของพื้นที่ทั้งหมด ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีการชะล้างและการเสื่อมโทรมของที่ดิน ทำให้ส่งผลต่อความอุดมสมบูรณ์ของดิน

ลักษณะดิน

ลักษณะดินส่วนใหญ่เป็นกลุ่มชุดดินที่ ๖๒ เป็นพื้นที่ลาดชันเชิงซ้อน (Slope Complex) คิดเป็นร้อยละ ๙๖.๐๐ เป็นดินหน่วยผสมของพื้นที่ที่มีความลาดชันซับซ้อน ดินกลุ่มนี้ประกอบด้วยพื้นที่ภูเขา ซึ่งมีความลาดชันมากกว่าร้อยละ ๓๕ ดินที่พบในบริเวณดังกล่าวนี้มีทั้งดินลึกและดินตื้น ลักษณะของเนื้อดินและความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติแตกต่างกันไปแล้วแต่ชนิดของหินต้นกำเนิดในบริเวณนั้น มักมีเศษหิน ก้อนหิน หรือหินพื้นโผล่ กระจายกระจายทั่วไป สภาพดินเป็นดินทรายผสมดินลูกรัง ดินกลุ่มนี้มีความอุดมสมบูรณ์ของดินต่ำ เนื่องจากอยู่ในบริเวณที่มีความลาดชันสูงมาก ในพื้นที่ทำการเกษตรจะเกิดการชะล้างพังทลายสูญเสียหน้าดินอย่างรุนแรง ขาดแคลนน้ำและบางพื้นที่อาจพบชั้นหินพื้นหรือเศษหินกระจายอยู่บริเวณหน้าดิน ควรมีการใช้ประโยชน์ที่ดินในเชิงอนุรักษ์หรือวนเกษตร ในบริเวณพื้นที่ที่เป็นดินลึกและสามารถพัฒนาแหล่งน้ำได้ มีระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เช่น ปลูกพืชคลุมดิน ทำแนวรั้วหญ้าแฝก

และชุดหลุมปลูกเฉพาะต้น โดยไม่มีการทำลายไม้พื้นล่าง ร้อยละ ๙๖.๗๓ ที่เหลือเป็นดินชุด ๔๔ กลุ่มดินทรายหนาที่เกิดจากตะกอนลำน้ำหรือตะกอนเหนียวปน ปฏิกิริยาดินเป็นกรดเล็กน้อยถึงเป็นกลาง การระบายน้ำค่อนข้างมาก ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ

พื้นที่ส่วนใหญ่มีระดับการชะล้างพังทลายของดินในระดับน้อย ๒-๕/ ตัน/ตร.กม./ปี คิดเป็นร้อยละ ๕๓.๒๖ รองลงมาเป็นการชะล้างพังทลายของดินระดับปานกลาง (ที่สูง) ๕-๑๒ ตัน/ตร.กม./ปี คิดเป็นร้อยละ ๓๗.๑๕ การชะล้างพังทลายของดินระดับน้อยมาก (ที่สูง) ๐-๒ ตัน/ตร.กม./ปี คิดเป็นร้อยละ ๗.๑๓ และ การชะล้างพังทลายของดินระดับรุนแรงมาก (ที่สูง) >๒๐ ตัน/ตร.กม./ปี คิดเป็นร้อยละ ๒.๔๙

กลุ่มดินในพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงผาหิ้ง-ศรีคีรีรักษ์

รหัส	กลุ่มดิน	พื้นที่		ร้อยละ
		ตารางกิโลเมตร	ไร่	
๔๔	ดินชุดปากช่องประเภทที่เป็นพื้นที่ลูกคลื่นลอนลาด	๖.๔๕	๔,๐๓๑.๐๑	๓.๒๗
๖๒	พื้นที่ลาดชันเชิงซ้อน	๑๙๐.๗๗	๑๑๙,๒๓๒.๕๒	๙๖.๗๓
รวม		๑๙๗.๒๒	๑๒๓,๒๖๓.๕๓	๑๐๐.๐๐

ลักษณะภูมิอากาศ

ลักษณะทางภูมิอากาศเป็นแบบมรสุม มี ๓ ฤดู คือ ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่เดือนมีนาคม ถึงพฤษภาคม ของทุกปี มีอากาศร้อนจัด แห้งแล้ง มีลมแรง และอบอ้าว อุณหภูมิเฉลี่ย ๓๖.๓๐ องศาเซลเซียส ฤดูฝนเริ่มตั้งแต่เดือนพฤษภาคม ถึงตุลาคม ของทุกปี อุณหภูมิเฉลี่ย ๓๓.๘๒ องศาเซลเซียส มีปริมาณน้ำฝนน้อย เพราะแนวเขาดินตรงชัยปิดกั้นมรสุม ซึ่งพัดมาจากมหาสมุทรอินเดีย ส่วนใหญ่ฝนจะตกชุกในตอนปลายฤดูฝน ซึ่งมีมรสุมจากทะเลจีนพัดผ่าน ฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่เดือนตุลาคมถึงมีนาคม ของทุกปี อุณหภูมิเฉลี่ย ๒๗.๓๘ องศาเซลเซียส อากาศจะหนาวและแห้งแล้ง ส่วนใหญ่จะหนาวเป็นระยะๆ ซึ่งขึ้นอยู่กับความกดอากาศที่พัดผ่านจากประเทศจีนอำเภอวังเจ้ามีลมแรงพัดผ่านตลอดเวลา เนื่องมาจากบริเวณที่ตั้งของอำเภอวังเจ้า มีอากาศแล้งจนร้อนจัด ทำให้อากาศเหนือพื้นดินร้อนและลอยตัวสูงขึ้น เกิดช่องว่างของพื้นที่ทางทิศตะวันตกซึ่งมีภูเขาถนนตรงชัย ปิดกั้นอยู่ในสภาพป่าค่อนข้างสมบูรณ์ อากาศจึงเย็นกว่าจึงพัดไหลมาแทนที่ อากาศร้อนที่ลอยตัวขึ้นไปอย่างรวดเร็วทำให้เกิดลมแรง

พื้นที่ดำเนินงานของสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูงที่ใกล้เคียงกับพื้นที่ขอรับการสนับสนุน

พื้นที่ขอรับการสนับสนุนห่างจากจังหวัดตาก ประมาณ ๔๖ กิโลเมตร ใช้ระยะเวลาเดินทาง ๕๖ นาที อยู่ใกล้เคียงกับพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงจำนวน ๒ แห่ง โดยอยู่ใกล้พื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงคลองลาน อ.คลองลาน จ.กำแพงเพชร ระยะทาง ๑๔๑ กิโลเมตร ใช้ระยะเวลาเดินทาง ๒ ชั่วโมง ๓๐ นาที และโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงพบพระ อ.พบพระ จ.ตาก ระยะทาง ๑๔๗ กิโลเมตร ใช้ระยะเวลาเดินทาง ๒ ชั่วโมง ๔๕ นาที

แหล่งน้ำที่สำคัญของโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงผาผึ้ง-ศรีคีรีรักษ์ แหล่งน้ำธรรมชาติ

บ้านผาผึ้ง และบ้านศรีคีรีรักษ์ อยู่ในเขตลุ่มน้ำสาขาคลองวังเจ้า ลุ่มน้ำหลักลุ่มน้ำปิง แหล่งน้ำที่สำคัญคือคลองแม่คะมา พื้นที่ส่วนใหญ่อยู่ในเขตชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ ๑A ร้อยละ ๓๘.๗๐ เหมาะสมต่อการเป็นพื้นที่ต้นน้ำลำธารที่ยังมีสภาพป่าสมบูรณ์ เนื่องจากว่าอาจมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินได้ง่ายและรุนแรง รองลงมาชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ ๒ ร้อยละ ๓๐.๖๙ ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ ๓ ร้อยละ ๒๕.๖๓ ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ ๔ ร้อยละ ๔.๘๒ และชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ ๑B ร้อยละ ๐.๑๖

ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำในพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงผาผึ้ง-ศรีคีรีรักษ์

ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ	พื้นที่		ร้อยละ
	ตารางกิโลเมตร	ไร่	
ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ ๑A	๗๖.๓๒	๔๗,๗๐๑.๗๙	๓๘.๗๐
ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ ๑B	๐.๓๑	๑๙๖.๒๒	๐.๑๖
ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ ๒	๖๐.๕๓	๓๗,๘๓๑.๙๐	๓๐.๖๙
ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ ๓	๕๐.๕๕	๓๑,๕๙๔.๑๐	๒๕.๖๓
ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ ๔	๙.๕๐	๕,๙๓๙.๕๒	๔.๘๒
รวม	๑๙๗.๒๒	๑๒๓,๒๖๓.๕๓	๑๐๐.๐๐

บ้านผาผึ้ง และบ้านศรีคีรีรักษ์ อยู่ในเขตลุ่มน้ำสาขาคลองวังเจ้า ลุ่มน้ำหลักลุ่มน้ำปิง แหล่งน้ำที่สำคัญคือคลองแม่คะมา พื้นที่ส่วนใหญ่อยู่ในเขตชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ ๑A ร้อยละ ๓๘.๗๐ เหมาะสมต่อการเป็นพื้นที่ต้นน้ำลำธารที่ยังมีสภาพป่าสมบูรณ์ เนื่องจากว่าอาจมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินได้ง่ายและรุนแรง รองลงมาชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ ๒ ร้อยละ ๓๐.๖๙ ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ ๓ ร้อยละ ๒๕.๖๓ ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ ๔ ร้อยละ ๔.๘๒ และชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ ๑B ร้อยละ ๐.๑๖

ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำในพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงผาผึ้ง-ศรีคีรีรักษ์

ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ	พื้นที่		ร้อยละ
	ตารางกิโลเมตร	ไร่	
ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ ๑A	๗๖.๓๒	๔๗,๗๐๑.๗๙	๓๘.๗๐
ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ ๑B	๐.๓๑	๑๙๖.๒๒	๐.๑๖
ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ ๒	๖๐.๕๓	๓๗,๘๓๑.๙๐	๓๐.๖๙
ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ ๓	๕๐.๕๕	๓๑,๕๙๔.๑๐	๒๕.๖๓
ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ ๔	๙.๕๐	๕,๙๓๙.๕๒	๔.๘๒
รวม	๑๙๗.๒๒	๑๒๓,๒๖๓.๕๓	๑๐๐.๐๐

ป่าไม้

พื้นที่บ้านผาผึ้ง และบ้านศรีคีรีรักษ์ อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติคลองวังเจ้า ร้อยละ ๕๐.๔๖ ที่เหลือ อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติป่าประดางและป่าวังเจ้า ร้อยละ ๔๙.๕๔ การจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ป่าอนุรักษ์ (โซน C) ร้อยละ ๙๑.๒๑ ซึ่งเป็นพื้นที่อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ดิน น้ำ พันธุ์พืช และพันธุ์สัตว์ที่มีคุณค่าหายาก เพื่อการป้องกันภัยธรรมชาติอันเกิดจากน้ำท่วมและการพังทลายของดิน ตลอดทั้งเพื่อประโยชน์ในการด้านการศึกษา การวิจัย และความมั่นคงของชาติ และเป็นพื้นที่ป่าเศรษฐกิจ (โซน E) ร้อยละ ๘.๗๙ เพื่อการพัฒนาการทรัพยากรป่าไม้ และพื้นที่ประสานการใช้ประโยชน์ร่วมกันระหว่างทรัพยากร ป่าไม้กับทรัพยากรธรรมชาติอื่น ๆ เช่น ทรัพยากรมนุษย์ ทรัพยากรแร่ และทรัพยากรพลังงาน เพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจและความมั่นคงของชาติ

การจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ

การจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ	พื้นที่		ร้อยละ
	ตารางกิโลเมตร	ไร่	
พื้นที่ป่าอนุรักษ์ (โซน C)	๑๗๙.๘๘	๑๑๒,๔๒๕.๘๑	๙๑.๒๑
พื้นที่ป่าเศรษฐกิจ (โซน E)	๑๗.๓๔	๑๐,๘๓๗.๗๒	๘.๗๙
รวม	๑๙๗.๒๒	๑๒๓,๒๖๓.๕๓	๑๐๐.๐๐

การคมนาคม

ห่างจากจังหวัดตาก ประมาณ ๔๖ กิโลเมตร ใช้ระยะเวลาเดินทาง ๕๖ นาที อยู่ใกล้เคียงกับพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงจำนวน ๒ แห่ง โดยอยู่ใกล้พื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงคลองลาน อ.คลองลาน จ.กำแพงเพชร ระยะทาง ๑๔๑ กิโลเมตร ใช้ระยะเวลาเดินทาง ๒ ชั่วโมง ๓๐ นาที และโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงพบพระ อ.พบพระ จ.ตาก ระยะทาง ๑๔๗ กิโลเมตร ใช้ระยะเวลาเดินทาง ๒ ชั่วโมง ๔๕ นาที

โครงสร้างพื้นฐาน

โครงสร้างพื้นฐานในพื้นที่บ้านผาผึ้ง และบ้านศรีศิริรักษ์มีสภาพเส้นทางเข้าหมู่บ้านจากการอำเภอวังเจ้า เป็นถนนลาดยางลาดตามไหล่เขา และปัจจุบันสภาพเส้นทางดังกล่าวชำรุดเสียหายเนื่องจากน้ำกัดเซาะ และเกิดดินสไลด์ แหล่งน้ำไม่เพียงพอต่อการใช้เพื่ออุปโภคและบริโภค และน้ำเพื่อการเกษตร และระบบประปาภูเขายังไม่เพียงพอ ชุมชนยังไม่มีไฟฟ้าส่วนภูมิภาค โดยใช้ไฟฟ้าโซล่าเซลล์ ไฟฟ้าพลังน้ำ ซึ่งยังไม่เพียงพอ ไม่มีสัญญาณโทรศัพท์เคลื่อนที่ และโทรศัพท์สาธารณะ

ความต้องการด้านโครงสร้างพื้นฐานของบ้านผาผึ้ง และบ้านศรีศรีรักษ์

ประเภท	มี		ไม่มี
	พอ	ไม่พอ	
๑. แหล่งน้ำบริโภค		✓	
๒. แหล่งน้ำอุปโภค		✓	
๓. แหล่งน้ำเพื่อการเกษตร		✓	
๔. ประปาภูเขา		✓	
๕. ไฟฟ้าส่วนภูมิภาค			✓
๖. ไฟฟ้าพลังแสงอาทิตย์		✓	
๗. ไฟฟ้าพลังน้ำ		✓	
๘. โทรศัพท์สาธารณะ			✓
๙. สัญญาณโทรศัพท์เคลื่อนที่			✓
๑๐. เส้นทางคมนาคมเข้าถึงหมู่บ้าน		✓	

สภาพทางเศรษฐกิจและสังคม

ประชากร

ในพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงผาผึ้ง – ศรีศรีรักษ์ มีหมู่บ้านที่ทำการส่งเสริม ๒ หมู่บ้านได้แก่ บ้านผาผึ้ง หมู่ที่ ๖ และบ้านศรีศรีรักษ์ หมู่ ๑๑ มีครัวเรือนจำนวน ๖๗๐ ครัวเรือนและมีจำนวนประชากรทั้งสิ้น ๓,๖๐๗ คน ประชากรจะเป็นชาวไทยภูเขาเผ่าม้ง

บ้าน	หมู่ที่	จำนวน ครัวเรือน	จำนวน ประชากร
ผาผึ้ง	๖	๔๘๑	๒,๖๐๙
ศรีศรีรักษ์	๑๑	๑๘๙	๙๙๘
รวม		๖๗๐	๓,๖๐๗

ผู้นำชุมชน

นายผ้า แซ่ว่าง

นายเด่นชัย ทิศกุลสว่าง

ผู้ใหญ่บ้านบ้านศรีศรีรักษ์

ผู้ใหญ่บ้านบ้านผาผึ้ง

การศึกษา

ด้านการศึกษา มีจำนวนผู้ได้รับการศึกษาร้อยละ ๖๘.๖๙ ประชากรส่วนใหญ่จบชั้นประถมศึกษา ร้อยละ ๒๗.๑๒ ไม่ได้รับการศึกษา ร้อยละ ๓๑.๓๑ จบในระดับอนุบาล/ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน ร้อยละ ๑๘.๒๘ มัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ ๑๖.๒๑ ทำให้ผู้มีความรู้ในชุมชนยังมีน้อย รายละเอียดดังตาราง

จำนวนประชากรจำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน (คน)		รวม	ร้อยละ
	บ้านผาผึ้ง	บ้านศรีศรีรักษ์		
อนุบาล/ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน	๒๗๔	๑๒๓	๓๙๗	๑๘.๒๘
ประถมศึกษา	๓๗๐	๒๑๙	๕๘๙	๒๗.๑๒
มัธยมศึกษาตอนต้น	๒๔๖	๑๐๖	๓๕๒	๑๖.๒๑
มัธยมศึกษาตอนปลาย	๙๓	๒๐	๑๑๓	๕.๒๐
อนุปริญญา	๑๒	๕	๑๗	๐.๗๘
ปริญญาตรี	๑๖	๘	๒๔	๑.๑๐
ไม่ได้รับการศึกษา	๔๓๒	๒๔๘	๖๘๐	๓๑.๓๑
รวม	๑,๔๔๓	๗๒๙	๒,๑๗๒	๑๐๐.๐๐

การสาธารณสุข

มีโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล มี อสม.ประจำหมู่บ้าน

การประกอบอาชีพ

ด้านเศรษฐกิจของครัวเรือนจากการสำรวจข้อมูลพื้นฐานบ้านผาผึ้ง หมู่ที่ ๖ และบ้านศรีศรีรักษ์ หมู่ ๑๑ ในปี พ.ศ. ๒๕๕๘ โดยมีรายได้จากอาชีพภาคการเกษตร และนอกภาคเกษตร

๑. อาชีพภาคการเกษตร ปลุกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์มากที่สุด ๓๗๕ ครัวเรือน ๑๒,๕๔๑ ไร่ รายได้ ๓,๕๙๒ บาทต่อไร่ ต้นทุนการผลิต ๒,๒๓๐ บาทต่อไร่ รองลงมาเกษตรกรปลูกพริกในแปลงปลูกข้าวโพดเพื่อการบริโภคในครัวเรือนและจำหน่ายให้พ่อค้าที่เข้ามารับซื้อ ๘๘ ครัวเรือน ๖๙๗ ไร่ รายได้ ๓,๔๗๘ บาทต่อไร่ ต้นทุนการผลิต ๑,๓๓๗ บาทต่อไร่ ครัวเรือนที่ปลูกข้าวไร่เพื่อบริโภคร้อยละ ๗๐.๓๙ และมีการปลูกพืชชนิดอื่นๆ เพื่อสร้างรายได้ในชุมชน เช่น มันสำปะหลัง ถั่วฝักยาว กระชายดำ ถั่ว ชিং เป็นต้น และด้านปศุสัตว์มีการเลี้ยงวัวเพื่อจำหน่าย และเลี้ยงสุกร ไก่ เป็ด ไว้เพื่อบริโภค

๒. อาชีพนอกภาคการเกษตร ส่วนใหญ่รับจ้างทั่วไป ค้าขาย รับราชการ พนักงาน/ลูกจ้างเอกชน

๓. ด้านการตลาด แบ่งเป็น ๒ ลักษณะ ดังนี้ (๑) ตลาดภายในชุมชน โดยพ่อค้ารับซื้อผลผลิตในพื้นที่ ได้แก่ ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์โดยลงทุนให้ถึงร้อยละ ๗๐ พริก พริกขี้หนูแปรรูปส่งบริษัท ถั่วฝักยาว (๒) ตลาดภายนอก ได้แก่ มันสำปะหลัง ส่งตำบลประดาง อำเภอดงเจริญ จังหวัดตาก การขนส่งลำบากเนื่องจากห่างไกลจากแหล่งตลาด

รายได้

๑. รายได้ ภาพรวมรายได้ของชุมชนจากการสำรวจข้อมูลรายครัวเรือน ปี พ.ศ.๒๕๕๘ ประมาณ ๖๑,๑๘๒,๘๐๐ บาท โดยครัวเรือนร้อยละ ๙๕.๕๘ มีรายได้มากกว่า ๒๓,๐๐๐ บาทต่อปี รายได้ภาคการเกษตร ครัวเรือนร้อยละ ๔๐.๒๘ มีรายได้มากกว่า ๑๐๐,๐๐๐ บาทต่อปี และรายได้นอกภาคการเกษตร ร้อยละ ๗๑.๔๓ มีรายได้ต่ำกว่า ๒๓,๐๐๐ บาทต่อปี โดยใช้เกณฑ์เส้นความยากจนของประเทศ ๒๓,๐๐๐ บาทต่อครัวเรือนต่อปี เป็นเกณฑ์ในการแบ่งช่วงรายได้ ข้อมูลจากโครงการสำรวจและจัดทำระบบฐานข้อมูลชุมชนในการสนับสนุนการวางแผนการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง ปี พ.ศ.๒๕๕๘ และจากการทบทวนข้อมูลเพิ่มเติมการแบ่งประเภทรายได้จากฐานข้อมูลความจำเป็น

พื้นฐาน (จปฐ.) พ.ศ.๒๕๕๘ ของกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย พบว่าราษฎรในพื้นที่มีรายได้เฉลี่ยรายครัวเรือน ๒๓๘,๖๒๕ บาท/ครัวเรือน/ปี รายได้เฉลี่ยรายคน ๕๒,๙๙๖ บาท/คน/ปี โดยได้รายได้จากอาชีพภาคการเกษตร ร้อยละ ๖๗.๕๑ รองลงมาเป็นจากอาชีพนอกภาคการเกษตร ร้อยละ ๑๗.๓๕ และจากแหล่งอื่นๆ ร้อยละ ๑๕.๑๕

๒. รายจ่ายเฉลี่ยรายครัวเรือน ๑๓๔,๓๐๕ บาท/ครัวเรือน/ปี รายจ่ายเฉลี่ยรายคน ๒๒,๘๑๑.๕๐ บาท/คน/ปี โดยใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภคสูงสุด ร้อยละ ๕๔.๕๕ รองลงมาใช้เพื่อการลงทุนด้านการเกษตร ร้อยละ ๔๑.๙๗ และใช้ชำระหนี้สิน ร้อยละ ๓.๔๘ ที่มาของข้อมูลจากฐานข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) พ.ศ.๒๕๕๘ ของกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย

๓. หนี้สิน ครัวเรือนมีหนี้สิน ร้อยละ ๗๗ เป็นหนี้กองทุนหมู่บ้านมากที่สุดร้อยละ ๔๖ รองลงมาเป็นหนี้รายทุน/พ่อค้า ร้อยละ ๓๒ ญาติพี่น้อง ร้อยละ ๑๒ เงินกู้ยืมระบบ ร้อยละ ๖ นอกจากนี้ยังเป็นหนี้ธนาคารออมสิน ธนาคารเพื่อการเกษตร (ธกส.) กลุ่มออมทรัพย์

การถือครองที่ดิน และการใช้ประโยชน์ที่ดิน

ครัวเรือนร้อยละ ๒๘ มีการถือครองที่ดินมากกว่า ๑๐ ไร่ - ๒๐ ไร่ รองลงมาเป็นครัวเรือนที่มีการถือครองที่ดินมากกว่า ๔ ไร่ - ๑๐ ไร่ ร้อยละ ๒๗ ครัวเรือนร้อยละ ๒๐ มีการถือครองที่ดินมากกว่า ๓๐ ไร่ ขึ้นไป

แหล่งเงินทุน

- กองทุนหมู่บ้าน
- ธนาคารออมสิน
- ออมทรัพย์หมู่บ้าน
- ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ (ธกส.)
-

การรวมกลุ่มของเกษตรกร

การรวมกลุ่มภายในชุมชนยังมีน้อย ได้แก่ กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มอาสาสมัคร กลุ่มสตรี กลุ่มปักผ้า กลุ่มเยาวชน กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มด้านอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนและการรวมกลุ่ม

ระดับการศึกษา	จำนวน (คน)		รวม	ร้อยละ
	บ้านผาผึ้ง	บ้านศรีศิริรักษ์		
กลุ่มสตรี/แม่บ้าน	๖๐	๓	๖๓	๒๑.๘๘
กลุ่มอาสาสมัคร อสม.	๒๗	๘	๕๓	๑๒.๑๕
กลุ่มออมทรัพย์	๔๐	๑	๔๑	๑๔.๒๔
กลุ่มผู้สูงอายุ	๔๕	๔	๔๙	๑๗.๐๑
กลุ่มเยาวชน	๖๗	๖	๗๓	๒๕.๓๕
กลุ่มด้านอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ	๒๗	-	๒๗	๙.๓๘
รวม	๒๖๖	๒๒	๒๘๘	๑๐๐.๐๐

ผลผลิตทางการเกษตร

ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์, ปลูกรัก, มันสำปะหลัง, ถั่ว, เสาวรส, กระชายดำ, ถั่ว, ขิง, พริกขี้หนู, เป็ดฮอดส่งบริษัท ถั่วลิสง และด้านปศุสัตว์มีการเลี้ยงวัวเพื่อจำหน่าย

แหล่งท่องเที่ยว

น้ำตกป่าห้วย ตั้งอยู่ที่หมู่บ้านป่าห้วย หมู่ที่ ๓ ตำบลศรีรัษฎา อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดตาก

ปัญหา อุปสรรค และศักยภาพของชุมชนบ้านผาผึ้ง บ้านศรีรัษฎา

สภาพปัญหา

๑. ด้านเศรษฐกิจ

เงินทุนในการประกอบอาชีพไม่เพียงพอ เนื่องจากมีค่าใช้จ่ายในการลงทุนด้านการเกษตรสูงถึงร้อยละ ๔๑.๙๗ จากการทำเกษตรที่ใช้พื้นที่มาก และปัจจัยการผลิตมีราคาแพง ประกอบกับราคาสินค้าทางการเกษตรตกต่ำทำให้เกษตรกรขาดทุน โดยเฉพาะการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์มีพ่อค้ากลางทุนให้ถึงร้อยละ ๗๐ ของเกษตรกรแต่ละราย และยังทำให้ชุมชนมีหนี้สินถึง ร้อยละ ๗๗ ของครัวเรือนทั้งชุมชน ซึ่งส่วนใหญ่เกษตรกรเป็นหนี้กองทุนหมู่บ้านมากที่สุดร้อยละ ๔๖ รองลงมาเป็นหนี้ธนาคาร/พ่อค้า ร้อยละ ๓๒ ซึ่งที่ผ่านมาเกษตรกรยังขาดอาชีพทางเลือกอื่นๆ ที่สามารถสร้างรายได้สูงในพื้นที่จำกัด

๒. ด้านสังคม

๑. มีการเพิ่มอัตราของประชากรสูงส่งผลทำให้มีความต้องการรายได้เพิ่มสูงเพื่อให้พอเพียงต่อการยังชีพ จึงเกิดการบุกรุกพื้นที่ป่าเพื่อขยายพื้นที่ทำกิน

๒. ประชากรส่วนใหญ่ได้รับการศึกษาถึงชั้นประถมศึกษา และไม่ได้รับการศึกษา ทำให้ผู้มีความรู้ในชุมชนยังมีน้อยมีผลกระทบต่อความรู้ด้านการประกอบอาชีพด้านการเกษตรที่เหมาะสม

๓. ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๑. การใช้สารเคมีทางการเกษตรในปริมาณที่มากและใช้พื้นที่ซ้ำทำให้สภาพดินเสื่อมโทรม เกิดมลพิษทางน้ำ ปัญหาสุขภาพของเกษตรกร

๒. บุกรุกทำลายป่าเพื่อขยายพื้นที่ทำกินเนื่องจากอัตราของประชากรสูงซึ่งที่ทำกินจำกัดและเกษตรกรบางรายไม่มีที่ทำกิน แต่ปลูกพืชที่ใช้พื้นที่มากจะได้ผลตอบแทนต่ำ

๓. มีการเผาเพื่อเตรียมพื้นที่การเกษตรทำให้เกิดปัญหาหมอกควันในช่วงเดือนเมษายน - พฤษภาคม

๔. อยู่ในเขตพื้นที่ป่าพื้นที่อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติคลองวังเจ้า ป่าสงวนแห่งชาติป่าประดางและป่าวังเจ้า ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ป่าอนุรักษ์ (โซน C)

๔. ด้านโครงสร้างพื้นฐาน

๑. แหล่งน้ำไม่เพียงพอต่อการใช้เพื่ออุปโภคและบริโภค และน้ำเพื่อการเกษตรไม่เพียงพอเนื่องจากขาดระบบกระจายน้ำ และระบบประปาภูเขายังไม่เพียงพอต่อการใช้ประโยชน์ในชุมชน

๒. สภาพเส้นทางดังกล่าวชำรุดเสียหายเนื่องจากน้ำกัดเซาะ และเกิดดินสไลด์

๓. ชุมชนยังไม่มีไฟฟ้าส่วนภูมิภาค โดยใช้ไฟฟ้าโซลาร์เซลล์ ไฟฟ้าพลังน้ำ ซึ่งยังไม่เพียงพอ

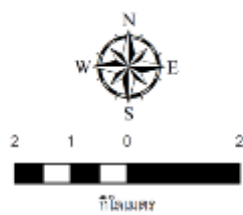
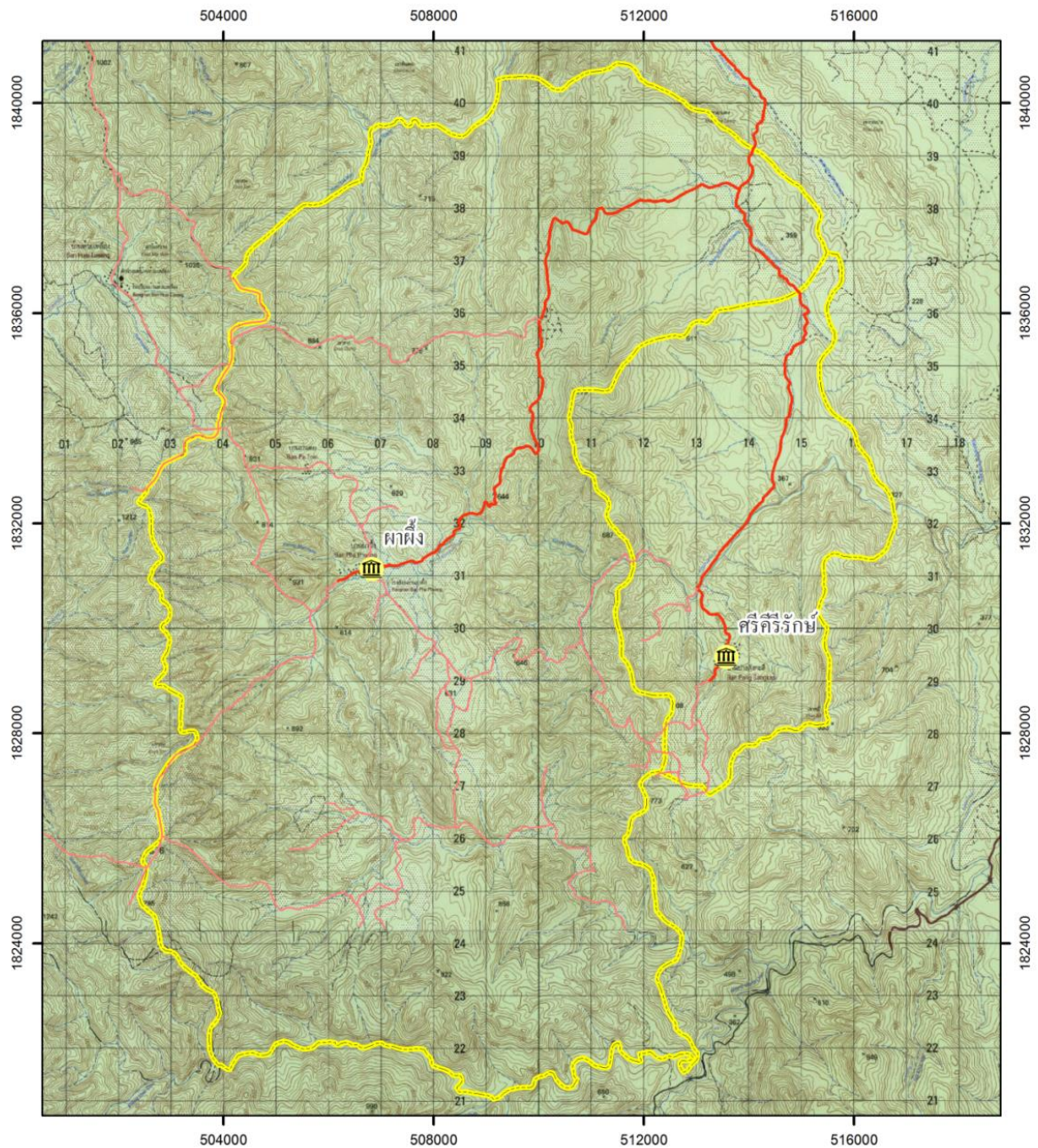
๔. ไม่มีสัญญาณโทรศัพท์เคลื่อนที่ และโทรศัพท์สาธารณะเพื่อติดต่อกับตลาดภายนอก

ผู้ปฏิบัติงาน

นายเดชพล กล่อมจอหอ
 นายภูวนัย ต่ายแต้มทอง
 นายสุรเชษฐ์ เลาว้าง
 นายสุรชัย ประลองผล

ผู้จัดการโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงกลุ่มน้ำสาละวิน
 ผู้ช่วยผู้จัดการโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงกลุ่มน้ำสาละวิน
 เจ้าหน้าที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงผาหิ้ง-ศรีคีรีรักษ์
 เจ้าหน้าที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงผาหิ้ง-ศรีคีรีรักษ์

แผนที่แสดงลักษณะภูมิประเทศ
โครงการพัฒนพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงผาผึ้ง-ศรีศรีรักษ์
ตำบลเชียงทอง อำเภอวังเจ้า จังหวัดตาก

สัญลักษณ์

- ขอบเขตหมู่บ้าน
- ถนนสายหลัก
- ถนนสายรอง
- แม่น้ำที่มีน้ำไหลตลอดปี
- แม่น้ำที่มีน้ำไหลไม่ตลอดปี
- ขอบเขตหมู่บ้าน